

Професійна освіта

УДК 371.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16415841>

Естетичне виховання майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти

Бутенко Володимир Григорович

член-кореспондент НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор,

директор Українського науково дослідного інституту естетичної освіти,

e-mail: bytenko638@gmail.com,

ORCID <https://orcid.org/0009-0008-8685-4096>

Бутенко Наталія Іванівна

кандидат педагогічних наук,

доцент, доцент кафедри педагогіки, психології та освітнього менеджменту імені
професора Євгенія Петухова, Херсонський державний університет,

e-mail: bytenko638@gmail.com,

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-3039-0946>

Прийнято: 19.06.2025 | Опубліковано: 29.06.2025

Анотація. Сучасна освітня практика в Україні спрямована на всебічний розвиток особистості, підготовку її до активної життєвої і професійної діяльності, глибоке освоєння матеріальних і духовних цінностей. Успішне вирішення зазначених питань передбачає подальше удосконалення освітньо-виховного процесу, надання йому ефективного й послідовного характеру, створення педагогічних умов для реалізації пріоритетних напрямків підготовки молоді до набуття необхідного соціокультурного й професійного досвіду. У зв'язку з цим особливої гостроти й актуальності набувають завдання, що

пов'язані з естетичним вихованням майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти. Необхідність успішного вирішення цих завдань зумовлює науково-педагогічний пошук, пов'язаний з обґрунтуванням концептуальних аспектів естетичного виховання майбутніх юристів, розробкою комплексної програми формування естетичної культури фахівців в галузі права і правоохоронної діяльності, експериментальною апробацією педагогічних технологій, які б відповідали вимогам сучасної теорії і практики естетичного виховання.

У статті висвітлюються актуальні проблеми естетичного виховання майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти. Йдеться про змістові аспекти естетичного виховання майбутніх юристів, процесуальний характер естетико-виховної практики, організаційне забезпечення та створення ефективних педагогічних умов формування естетичної культури особистості.

За результатами теоретичного аналізу та дослідно-експериментальної роботи наголошено на необхідності: актуалізації естетичних чинників у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців в галузі права і правоохоронної діяльності; процесуального забезпечення естетико-виховного впливу з урахуванням минулого, сьогодення та майбутнього досвіду взаємодії з естетичними цінностями; упровадження організаційно-педагогічних умов в освітній практиці, які передбачають цілеспрямований розвиток складових естетичної культури особистості юриста, налагодження плідного діалогу на емоційному, інтелектуальному та діяльнісному рівнях, а також ефективно залучення різних видів естетичного середовища в якості засобу освоєння світу прекрасного в юридичній професії.

Ключові слова: естетичне виховання, змістові, процесуальні та організаційно-педагогічні аспекти, майбутні фахівці в галузі права і правоохоронної діяльності.

Aesthetic Education of Future Professionals in the System of Higher Legal Education

Butenko Volodymyr Hryhorovych

Corresponding Member of the National Academy of Pedagogical Sciences,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

E-mail: bytenko638@gmail.com,

ORCID <https://orcid.org/0009-0008-8685-4096>

Butenko Natalia Ivanovna

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor Associate Professor of the Department of Pedagogy,

Psychology and Education of Management named after Professor Yevhenii Petukhov

Kherson State University,

e-mail: bytenko638@gmail.com,

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-3039-0946>

***Abstract.** Modern educational practice in Ukraine is aimed at the comprehensive development of the individual, preparing him for active life and professional activity, and in-depth mastery of material and spiritual values. Successful resolution of these issues involves further improvement of the educational process, making it effective and consistent, and creating pedagogical conditions for implementing priority areas of training young people to acquire the necessary socio-cultural and professional experience. In this regard, the tasks related to the aesthetic education of future specialists in the system of higher legal education are becoming particularly acute and relevant. The need to successfully solve these problems necessitates scientific and pedagogical research related to the substantiation of conceptual aspects of aesthetic education of future lawyers, the development of a*

comprehensive program for the formation of aesthetic culture of specialists in the field of law and law enforcement, experimental testing of pedagogical technologies that would meet the requirements of modern theory and practice of aesthetic education.

The article highlights the current problems of aesthetic education of future specialists in the system of higher legal education. It concerns the substantive aspects of aesthetic education of future lawyers, the procedural nature of aesthetic and educational practice, organizational support and the creation of effective pedagogical conditions for the formation of the aesthetic culture of the individual.

Based on the results of theoretical analysis and experimental work, the need for: the relevance of aesthetic factors in the process of professional training of future specialists in the field of law and law enforcement activities was emphasized; procedural provision of aesthetic and educational influence taking into account past, present and future experience of interaction with aesthetic values; introduction of organizational and pedagogical conditions in educational practice, which provide for the targeted development of the components of the aesthetic culture of the lawyer's personality, establishing a fruitful dialogue at the emotional, intellectual and activity levels, as well as effectively involving various types of aesthetic environments as a means of mastering the world of beauty in the legal profession.

Keywords: *aesthetic education, content, procedural and organizational-pedagogical aspects, future specialists in the field of law and law enforcement.*

Актуальність дослідження. Професійна освіта майбутніх фахівців в галузі права і правоохоронної діяльності здійснюється в багатьох закладах освіти України. Це дозволяє молоді свідомо сприймати, вибирати й здійснювати підготовку до таких юридичних професій, як поліцейський, слідчий, суддя, адвокат, прокурор, виконавець, дізнавач, юрист-консульт, оперуповноважений, приватний детектив, експерт-криміналіст, викладач правових дисциплін,

науковець права, судовий розпорядник, помічник судді, помічник юриста, юридична журналістика, аудитор, юридичний інженер та ін.

У процесі навчання в системі вищої юридичної освіти майбутні правники й правоохоронці отримують широкий спектр необхідного професійного досвіду. Йдеться про формування у них правовідповідальності, системи правових цінностей й орієнтацій, набуття пізнавального й практичного досвіду у сфері праввідносин, збагачення правового світогляду та компетенцій в галузі правознавства. Важливого значення надається розвитку професійно-орієнтованих якостей, необхідних для юридичної професії, особистісно-психологічній підготовці, зміцненню фізичної культури, готовності до фізичних навантажень та викликів у сфері правоохоронної діяльності, стимулюванню інтелектуально-пізнавальної активності у процесі набуття правового досвіду, розвитку комунікативних здібностей та вияву творчого ставлення до виконання професійних функцій, оволодінню способами самореалізації та самооцінки професійної діяльності [1,2].

Водночас можна спостерігати, що завдання формування у майбутніх правників та правоохоронців естетичних якостей ще не знаходять в умовах існуючої освітньої практики належного вирішення. Це негативно позначається на багатьох аспектах правової підготовки, створює помітні перешкоди до формування естетичної свідомості майбутніх юристів, розвитку їх можливостей вибудувувати власну систему естетичного сприймання, осмислення, творчої інтерпретації, спілкування, пізнання та практичного використаних цінностей, пов'язаних з повсякденною життєвою практикою та професійною діяльністю.

Усвідомлення зазначеного спонукає до актуалізації у суспільній свідомості питань, що пов'язані з естетичним вихованням майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти. Прийняття необхідних рішень з цього питання передбачає здійснення наукового аналізу існуючого досвіду, який знайшов своє відображення на рівні теорії і практики естетичного виховання майбутніх

правників а також висвітлення теоретичного й експериментального обґрунтування педагогічного забезпечення виховного процесу, яке дозволяє отримувати позитивні результати у вирішенні вказаної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі знайшли певне висвітлення філософські, соціально-історичні, культурологічні, аксіологічні, педагогічні аспекти естетичного виховання, наголошено на необхідності та важливості подальшого вивчення процесу формування естетичної культури особистості. За результатами наукового пошуку вчених вдалося дослідити об'єктивні та суб'єктивні прояви естетичного освоєння особистістю навколишньої дійсності. В філософських працях науковців (Зязюн І.А., Семашко О.М., Кудін В.О. та ін.) знайшли теоретичне обґрунтування концептуальні положення, що характеризують природу естетичного виховання, його роль та функції в гармонійному розвитку людини, збагаченні її ставлення до навколишнього середовища.

Заслуговують на увагу дослідження вчених(Сморгж Л.О., Томашевський В.В., Грицай Л.А. та ін.), які засвідчили динамічний характер становлення естетичного виховання, особливості його функціонування на певних етапах соціально-історичного розвитку суспільства, а також дослідили закономірності вказаного процесу на сучасному етапі цивілізаційного збагачення естетичної культури. При цьому варто наголосити на важливості культурологічних пошуків вчених (Андрущенко Т.І., Бутенко Л.В. [5], Сливка С.С., Антонович Є.А., та ін.) , які окреслили місце естетичного виховання в системі впливу на морально-етичну, правову, релігійну та художню свідомість особистості, розвитку етнокультури та найважливіших проявів духовно- практичного освоєння дійсності за законами краси, гармонії цілісності, виразності тощо.

У наукових публікаціях вчених(Бутенко Н.І. [4],Бабенко Т.В., Кутузова Г.С., Дорога А.Є., Тавровецька Н.Г., Тернопільська В.І., Кудінова Г.Л., Сідорова І.С. та ін.) знайшли висвітлення аксіологічні аспекти естетичного виховання,

зокрема, ціннісний зміст таких проявів особистості, як естетична свідомість, естетичний смак, естетичний світогляд, естетичні почуття, естетична спрямованість, естетична компетентність, естетичний досвід та ін.

З метою педагогічного забезпечення процесу естетичного виховання важливе значення мають наукові дослідження вчених (Шевченко Г. П., Мельничук С.Г., Отич О.Л., Зязюн І.А., Бутенко В.Г. [10, 11], Петько Л.В. [3], Пташук О.А. [12], Рашидова Н.М. [9], Томашевський В.В. [15], Титаренко В.П. та ін.), в яких знайшли теоретичне й експериментальне обґрунтування умови формування естетичної культури дітей та молоді в закладах освіти різного типу. При цьому заслуговують на увагу результати пошуку вчених (Бабков М.І., Романова А.С., Рижиков В.С., Вертегел В.Л., Шликова І. та ін.), які присвячені формуванню естетичної культури у студентів юридичних вищих навчальних закладів. У наукових працях дослідників (Карпунова Н.Г., Зубач Т.О., Могилевська Н.Є., Косінова О.М., Мирошнікова М.С. [8] та ін.) йдеться про можливість морально-естетичного виховання курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України.

Раніше не вирішені частини загальної проблеми. Наявний досвід наукового обґрунтування сутності, особливостей та можливостей естетичного виховання дозволяє констатувати, що вченим вдалося дати відповідь на важливі питання, які характеризують вказаний різновид впливу на особистість. Йдеться, зокрема, про детермінацію естетичного виховання та його залежність від об'єктивних і суб'єктивних чинників, роль естетичного виховання у підготовці особистості до сприймання, осмислення, інтерпретації та впровадження на практиці естетичних цінностей, а також необхідність активного використання можливостей закладів освіти у формуванні естетичної культури особистості.

Водночас слід зазначити, що в умовах сьогодення ще залишаються недостатньо вивчені й висвітлені у науковій літературі такі питання, як спрямованість змісту естетичного виховання на цінності цивілізаційного

розвитку суспільства, визначення естетико-виховного впливу як динамічного процесу духовно-практичного освоєння світу прекрасного, організаційно-педагогічне забезпечення естетичного виховання на умовах системності, послідовності, ефективності тощо. Можемо бачити, що зазначені питання залишаються сьогодні актуальними і потребують належної відповіді.

Основні завдання статті полягають у наступному:

1. Актуалізувати зміст естетичного виховання, пов'язаний з формуванням правосвідомості та діяльності майбутніх юристів.
2. Висвітлити процесуальні аспекти естетичного виховання та звернення майбутніх юристів до естетичного досвіду.
3. Визначити організаційні аспекти естетичного виховання, які б сприяли системному використанню його можливості у процесі професійної підготовки майбутніх юристів.

Мета дослідження. У процесі наукового пошуку важливо обґрунтувати теоретичні і практичні засади естетичного виховання майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із завдань наукового пошуку була визначена актуалізація змісту естетичного виховання, пов'язаного з формуванням правосвідомості та діяльності майбутніх юристів. В сучасній практиці естетичне виховання нерідко осмислюється поверхово, не розкривається багатофункціональність цього процесу в системі юридичної освіти, недостатньо залучаються можливості естетичного збагачення світоглядних поглядів ціннісних орієнтацій, життєвого та професійного досвіду майбутніх фахівців.

Естетичне виховання являє собою цілеспрямований вплив на особистість і покликане збагачувати почуття, знання, уявлення, поняття, орієнтації у найважливіших сферах її життя. Завдяки естетичному збагаченню суспільної практики людина набуває можливість плідно користуватися такими надбаннями,

як мистецтво, релігія, мораль, право, наука, політика. Проте ця можливість не з'являється сама по собі. Вона зумовлюється естетичним досвідом, який може бути успішно освоєний у процесі освіти [3].

На основі теоретичного аналізу можемо констатувати, що вказана закономірність цивілізаційного розвитку суспільства лише частково враховується в сучасній практиці. Це призводить до того що змістові можливості естетичного виховання недостатньо розкриваються, обмежуються і тим самим помітно згортаються. У результаті лише окремі форми суспільної свідомості потрапляють у сферу естетичного впливу, не знаходять відповідної підтримки засобів естетичної освіти, не оцінюються належним чином з урахуванням естетичних вимог, критеріїв та показників [4].

В умовах сьогодення естетичне виховання найчастіше пов'язують з такими сферами суспільного життя, як мистецтво, релігія, мораль. Наголошується, що естетичне ставлення до творів мистецтва дозволяє особистості витончено сприймати художньо-образне відображення навколишньої дійсності, глибоко співпереживати художній зміст мистецтва, належним чином сприймати та інтерпретувати художньо-естетичні здобутки [5]. Помітною роль естетичного виховання є у процесі формування релігійної та морально-етичної свідомості. Естетико-виховний вплив спрямовується на забезпечення відповідної емоційної реакції на сприйняття релігійних та морально-етичних цінностей підготовку особистості до адекватного реагування й дотримання визначених канонів, норм і традицій.

Водночас викликає занепокоєння ситуація, яка засвідчує недостатній вплив естетичного виховання на такі форми суспільної свідомості, як право, політика, наука. Цей взаємозв'язок не набуває належної актуальності серед людей, які позиціонують себе майбутніми учасниками процесів у сфері правової, політичної, науково-дослідної діяльності. В закладах освіти спостерігається нерідко формальне ставлення до збагачення естетичних знань,

набуття особистісного досвіду естетичного сприймання та осмислення ціннісно-змістових аспектів, які мають місце як в повсякденному житті, так і професійній діяльності.

Гострота зазначеної проблеми особливо відчутна в системі юридичної освіти. Адже в існуючій освітній практиці рідко актуалізуються зв'язки естетичного і правового змісту, не помітним є вплив естетичних чинників на формування правосвідомості, розвиток відповідального ставлення й поведінки в суспільно-правовому середовищі, недостатньо здійснюється естетизація професійної діяльності фахівців в галузі права та правоохоронної діяльності [6].

Отже, суттєвим резервом розвитку системи вищої юридичної освіти залишається її естетичний зміст. У зв'язку з цим виникає необхідність обґрунтування на теоретичному та експериментальному рівні таких змістових аспектів, як роль естетичного пізнання в галузі права; історичний досвід естетичного осмислення правових цінностей; естетичні знання, необхідні для збагачення правової свідомості; можливості використання естетичних знань в умовах юридичної практики; зміст естетичного досвіду юриста та його складові; естетичний світогляд як важлива професійна якість фахівців в галузі права; вплив естетичних понять та уявлень на оцінні судження юриста; система естетичних критеріїв та показників, необхідних для юридичної професії та ін. Отримання обґрунтованої відповіді на ці проблемні питання сприятиме актуалізації змістового аспекту естетичного виховання та посилення його ролі в умовах професійної підготовки майбутніх фахівців в галузі права і правоохоронної діяльності [7].

Завдання наукового пошуку передбачає також висвітлення процесуальних аспектів естетичного виховання, пов'язаних із необхідністю звернення майбутніх юристів до естетичного досвіду. Адже естетичне виховання належить до динамічних процесів. В його реалізації важливу роль відіграють умови, характерні та можливі у певний час. Саме тому доцільним є розгляд

процесуальних проблем естетичного виховання, яке може бути зорієнтоване на минуле, сьогодення та майбутнє.

Важливо зазначити, що у процесі естетичного виховання доцільним є використання досвіду минулого, який має місце в житті суспільства, окремого регіону, освітнього закладу та окремої особистості. Адже цей досвід є доцільним в силу того, що засвідчує про практичні напрацювання щодо освоєння дійсності за законами краси, має апробовані способи успішного вирішення конкретних естетико-виховних завдань, тісно пов'язані з різними видами діяльності фахівців в галузі юридичної професії [8].

На жаль, звернення до минулого досвіду естетичного виховання ще не відбувається на належному рівні у зв'язку з перешкоджанням цьому процесу на освітньому чи особистісному рівні. За таких обставин може втрачатися естетичний зв'язок професійних груп, освітніх традицій, особистісного досвіду. Естетичне виховання позбавлене минулих напрацювань щодо спілкування, пізнання та збереження високих за своїм змістом прикладів духовно-практичного ставлення до естетичних цінностей юридичної професії може набувати формального характеру, втрачати свою якість та ефективність. У контексті зазначеного вважаємо доцільним зміцнення зв'язку з минулим досвідом естетичного виховання та підтримки в системі юридичної освіти тих цінностей, які стали культурним надбанням попередніх поколінь юристів, які успадкували творчі зусилля багатьох фахівців, сповнених прагнення якомога повніше втілювати естетичні ідеї і принципи на практиці. Звернення до естетичного досвіду минулого має сприяти транспозиції актуалізованих естетичних почуттів, смакових уподобань, емоційних переживань, набутих знань, понять, уявлень та поглядів в галузі естетичної культури.

Проблеми процесуального характеру пов'язані також з сучасним станом естетичного виховання майбутніх юристів. В існуючій практиці їх професійної підготовки можна спостерігати здійснення естетичного виховання у тому

форматі, який залежить від освітян, які залучаються до цього процесу. Адже якість естетико-виховного впливу переважно визначається на суб'єктивному рівні і знаходиться в залежності від естетичного досвіду та завдань організаторів естетичної освіти і виховання. При цьому спостерігається строката картина, яка засвідчує про надання якісних естетико-виховних послуг і водночас здійснення примітивних кроків, пов'язаних з формальним дотриманням окремих естетичних вимог до професійних дій юриста. Наявність прикладів того, що естетичне виховання в закладах юридичної освіти за рівнем своєї ефективності в умовах сьогодення ще недостатньо відповідає суспільним запитам і професійній майстерності юристів, засвідчує про гостру потребу у забезпеченні якості цього процесу та підвищення естетичної культури фахівців в системі вищої юридичної освіти.

Розгортання процесу естетичного виховання у певному проміжку часу спонукає до того, щоб завчасно були закладені підвалини для плідного освоєння світу прекрасного у майбутньому. Моделювання творчих проєктів, розробка комплексних програм естетичного виховання, впровадження інноваційних, технічних та інформаційних засобів естетико-виховного впливу, відкриття нових аспектів естетичного освоєння правових цінностей та юридичної практики визначають перспективи естетичного виховання юристів у закладах освіти. Створення наявних можливостей для майбутнього у сфері естетичного виховання передбачає розробку і втілення близької, середньої і віддаленої перспективи. Адже важливим є здійснення необхідної підготовчої роботи, яка б враховувала рівень сформованості естетичної культури майбутніх юристів, особливості їх естетичної підготовки протягом навчання в освітньому закладі, створювала важливі передумови збагачення естетичних цінностей та естетизації майбутньої юридичної професії. Естетичні ідеї, акумульовані і спрямовані у майбутній розвиток демократичного і правового суспільства важливо донести

до свідомості студентів і курсантів закладів юридичної освіти, формувати у них потребу у плідному впровадженні на практиці естетичних цінностей [9].

Зазначене переконує у необхідності подальшого розгортання наукових досліджень та експериментальної роботи, присвяченої ефективному розв'язанню процесуальної проблеми естетичного виховання майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти. Предметом відповідного аналізу мають бути такі аспекти вказаної проблеми, як: соціально-історичні передумови зміцнення зв'язку естетичних і правових цінностей, досвід естетичного виховання юристів в закладах освіти України; концептуальні засади організації естетичного виховання юристів в умовах сьогодення; інноваційні пошуки вчених з питань вдосконалення процесу естетичного виховання майбутніх фахівців юридичної професії; комплексна програма формування естетичної культури майбутніх юристів; дослідження сучасного стану естетичної підготовки юристів; персоніфікований досвід використання естетичних цінностей в умовах юридичної практики; порівняльний аналіз наявного досвіду естетичного виховання юристів в освітніх закладах України; акумулювання естетичних ідей та поглядів на рівні свідомості юридичних працівників та ін.

Завдання науково-дослідної роботи передбачало також визначення організаційних основ естетичного виховання, яке б сприяло системному використанню його можливостей у процесі професійної підготовки майбутніх юристів. Відомо, що організація естетичного виховання детермінована тими обставинами, які супроводжують цей процес. До них слід віднести наявність об'єктів, суб'єктів та засобів естетико-виховного впливу. В якості об'єкта естетико-виховного впливу слід вважати особистість, яка знаходиться в стані свого становлення, розвитку, збагачення, удосконалення та самоорганізації [10].

Маючи тісні зв'язки з соціальним середовищем, особистість отримує можливість збагачувати власний естетичний досвід і водночас позиціонувати в якості об'єкта естетичного виховання. При цьому важливо виділити основні

параметри її естетичного розвитку : емоційний, інтелектуальний та діяльнісний. У своїй сукупності вони спроможні забезпечити повноцінне розкриття естетичного потенціалу особистості.

За таким розумінням актуалізується необхідність розвитку емоційно-чуттєвої активності майбутніх юристів , визначається їх готовність до встановлення комунікативного зв'язку з предметами і явищами на основі естетичних почуттів, емоційного сприймання тощо. Спираючись на прояви емоційно-чуттєвої активності, вони набувають необхідний їм естетичний досвід, привчаються до накопичень емоційних вражень та переживань, виявляють спроможність емоційно реагувати на різні прояви життєвої та професійної діяльності, спираються на акумульовані раніше естетичні інтереси , потреби та цінності [11].

Не менш важливою в естетичному розвитку майбутніх юристів є інтелектуальний параметр. Адже він покликаний супроводжувати процес їх естетичної підготовки та визначати потенційні можливості на етапі усвідомлення естетичних знань , умінь та навичок. Відомо, що оволодіння необхідною естетичною інформацією має важливе значення і тому не повинно мати формальний характер , допомагати у збагаченні особистісної системи естетичних понять, переконань та поглядів. Інтелектуальна активність майбутніх юристів покликана сприяти формуванню спроможності усвідомлювати себе в якості визначального чинника юридичної діяльності, від якої може залежати ефективність правильних рішень, послідовність професійних дій, системність забезпечення та дотримання естетичних вимог, норм та показників.

Аналізуючи майбутніх юристів в якості суб'єкта естетико-виховного впливу варто виділити їх готовність до діяльності у сфері правовідносин. Відомо, що юридична діяльність має духовно-практичний характер, засвідчує про виконання професійних дій в залежності від сприймання та оцінювання правової ситуації, надання певним процесам і фактам відповідної інтерпретації.

Естетична складова впливає на духовно-практичну діяльність юриста, забезпечує її ціннісну спрямованість, глибину змісту, виразність форми та способів виконання. Саме тому важливо досягти естетизації професійної діяльності юриста, збагачення зв'язку її змісту і форми проявів зовнішнього і внутрішнього, традиційного та інноваційного, духовного і практичного. За таких обставин юридична практика набуває привабливості, викликає відчуття справедливості і поваги, створює передумови для формування правовідносин на засадах морально-етичної та правової відповідальності, дотримання суспільно-правових норм і цінностей [12].

Організаційне забезпечення естетичного виховання набуває ефективного характеру за умови активного залучення до цього процесу суб'єктів естетико-виховного впливу: діячів мистецтва, працівників культурно-освітніх закладів, майстрів народної творчості, засобів масової інформації, керівників творчих колективів, вчених, досвідчених працівників прокуратури, слідства, адвокатури, правоохоронних органів тощо. За їх безпосередньої участі в естетичному вихованні відбувається актуалізація естетичних цінностей, поширюються знання про минуле і сьогодення художньо-творчої діяльності, відбувається демонстрація сучасних мистецьких проєктів, висвітлюється досвід дотримання естетичних вимог у сфері правової та правоохоронної діяльності. Особливою є роль працівників вищої юридичної освіти в організації естетичного виховання майбутніх фахівців.

Результати наукових спостережень засвідчують, що у забезпеченні ефективності естетико-виховного впливу важливе значення мають естетичні почуття, естетичне мислення та естетична активність працівників вищої юридичної школи. Широке використання викладачами юридичних навчальних закладів власного естетичного досвіду суттєво підвищує їх функції як суб'єкта естетичного виховання. Зокрема, роль естетичних почуттів полягає в тому, що дозволяє викладачам на належному емоційному рівні встановлювати плідний

зв'язок зі студентами і курсантами, відчувати найтонші прояви взаємодії під час професійно-педагогічного спілкування, навчання та творчості, створювати необхідні передумови для стимулювання та збагачення естетичних інтересів та потреб майбутніх юристів у сфері професійної діяльності [13].

Не менш суттєвим для посилення суб'єктності виховання є естетичне мислення викладачів університету. Адже у процесі такого мислення вони використовують теоретичний і практичний досвід естетичного освоєння правових цінностей, спираються на естетичні знання, уявлення, погляди та орієнтації. Це дозволяє закріплювати на рівні свідомості майбутніх юристів інформацію про закони краси, переносити естетичний досвід на навчальний процес та формування професійної культури у сфері правочиної та правоохоронної діяльності.

Акумуляований на емоційному та інтелектуальному рівні естетичний досвід викладачів важливо використовувати під час здійснення комунікативної, пізнавальної та творчої діяльності. Йдеться про спроможність співробітників закладів юридичної освіти забезпечувати естетику ділового спілкування, виявлення педагогічного такту, стилю та характеру обміну думками, оцінками, судженнями. Важливою є також активність викладачів, пов'язана з пізнанням, осмисленням та узагальненням естетичних проявів та закономірностей у сфері функціонування правових цінностей. Позитивну роль відіграє творча активність працівників навчальних закладів. Вона пов'язана з творчим втіленням на практиці художніх проектів, присвячених професії юриста, використанням мистецьких творів, впровадженням в життя та професійно орієнтованій діяльності досвіду естетизації найважливіших аспектів правовідносин в суспільстві [14].

В сучасній освітній практиці організаційного забезпечення естетичного виховання проблемним залишається активне використання засобів впливу на естетичну свідомість та діяльність майбутніх юристів. Працівники вищої

юридичної школи покликані використовувати різні засоби естетико-виховного впливу. Проте їх впровадження на практиці часом залишається недостатнім, неефективним та непослідовним. Зважаючи на ці прояви організаційного характеру можемо констатувати, що естетичне виховання майбутніх юристів суттєво втрачає свій потенціал, обмежується зміст, характер, способи впливу на естетичну свідомість майбутніх фахівців, створює умови для поширення серед студентів примітивних естетичних смаків, уподобань, захоплень та ціннісних орієнтацій у професійній сфері.

Ухвалення ефективних організаційно-педагогічних рішень з цього питання передбачає необхідність систематичного використання в роботі юридичних освітніх закладів таких засобів естетичного виховання, як предметне, природне, соціальне та мистецьке середовище. Ці різновиди засобів естетико-виховного впливу мають унікальні можливості збереження, акумулювання, збагачення та впливу набутого досвіду на естетичне ставлення суспільства до навколишньої дійсності та професійної діяльності людини. Вони є не лише невичерпним джерелом естетичного освоєння того, що оточує людину, але й є дієвими засобами передачі цього досвіду й подальшого його використання на практиці[15].

Організаційно-педагогічне забезпечення естетичного виховання майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти є проблемним питанням, яке заслуговує на подальший аналіз та обґрунтування як на теоретичному, так і дослідно-експериментальному рівні. Йдеться зокрема, про такі аспекти зазначеної проблеми, як: естетичне сприймання юридичної професії майбутніми юристами; актуальні питання естетичного змісту, які викликають інтерес у студентів юридичних навчальних закладів; характерні ознаки естетичної компетентності фахівців в галузі права; готовність курсантів до естетизації професійного спілкування; естетичні складові педагогічної майстерності викладачів в системі вищої юридичної освіти України; методичні рекомендації

щодо естетичного виховання майбутніх юристів у процесі навчальної, позааудиторної, наукової та творчої діяльності; розробка комплексної програми естетичного виховання майбутніх фахівців в галузі правочинної та правоохоронної діяльності, удосконалення засобів естетико-виховного впливу в системі освітньо-юридичної практики.

Висновки. Естетичне виховання майбутніх юристів є пріоритетним напрямом діяльності вищих юридичних навчальних закладів. Усвідомлення можливостей естетичних цінностей та їх ролі у підвищенні професійної культури фахівців в галузі права і правоохоронної діяльності спонукає сучасну юридичну освіту до ефективного вирішення зазначеної проблеми. Саме тому актуального характеру набувають змістові, процесуальні та організаційні аспекти естетичного виховання. Теоретичне й експериментальне дослідження цих аспектів дозволить збагатити освітню практику новими науковими знаннями, сприятиме підвищенню якості та ефективності естетико-виховного впливу на майбутніх фахівців в системі вищої юридичної освіти.

Список використаних джерел

1. Професійна підготовка поліцейських в Україні: методологія, теорія, практика : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції.. Херсон: Олді-плюс, 2018. 250 с.

2. Професійна підготовка поліцейських в Україні: методологія, теорія, практика : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Херсон: Олді-плюс, 2019. 292 с.

3. Петько Л.В. Виховання естетичної культури студентів в умовах університету. *Наукові записки Бердянського держ. пед. ун-ту, 2017. Вип. 1. С. 262-268.*

4. Бутенко Н.І. Взаємозв'язок естетичного та екологічного виховання. *Д:* збірник наукових статей. Книга 2. Полтава. ПНПУ, 2024. С. 136-137

5. Бутенко Л.В. інтерпретація літературно-художніх творів в освітньо-виховному процесі. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: збірник наукових праць*. Київ- Запоріжжя, 2003. Вип.29. С.329-332.

6. Пріоритетні напрямки розвитку і реформування правоохоронних органів України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Херсон, 2019. 294с.

7. Бутенко В.Г., Бутенко Н.І. Естетична свідомість як умова організації життєдіяльності за законами краси. *Молодь і ринок. Дрогобич, 2020.№ 3-4. С. 23-30.*

8. Мирошникова М.С. Формування естетичної культури майбутніх офіцерів поліції: методичний посібник. за ред. проф.В.Г.Бутенка. Херсон. Олді- плюс. 2017. 116 с.

9. Рашидова Н.М. Роль естетичної культури у формуванні особистості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017.№ 2(77). С. 232-238.

10. Бутенко В.Г. Роль естетичних цінностей в системі професійної підготовки майбутніх фахівців. *Етнотдизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції: Збірник наукових праць*. Книга 1. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2024. С.64-66.

11. Бутенко В.Г. Емоційна складова естетичної культури особистості: сутність та умови формування. *Актуальні проблеми формування естетичної культури майбутніх дизайнерів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Кривий Ріг, КДПУ, 2017. С.9-11.

12. Пташук О.А. Естетична культура особистості як мета естетичного виховання: теоретичний аналіз. *Інноватика у вихованні*. 2016. Вип.3. С. 289-295.

13. Ілляк О.О. Людський фактор військових формувань: зміст, оцінювання та прогнозування: монографія. Харків . Академія внутрішніх військ МВС України, 2012. 232 с.

14. Бутенко В.Г., Бутенко Н.І. Організація естетичної освіти майбутніх фахівців в умовах полікультурного середовища. *Трансформація освіти в контексті процесів глобалізації*: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро, 2025. С.90-94.

15. Томашевський В.В. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах: монографія. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С.В., 2017. 572с.